

Az innováció szerepe a szántóföldi növénykultúrák termesztésében

A francia gazdaságok, mezőgazdasági vállalkozások versenyképessége a szántóföldi kultúrák esetében messze nem éri el a kívánt szintet, sőt a szakma véleménye szerint a közelmúlt politikai döntései miatt egyenesen veszélybe került. A létező komoly piaci lehetőségeket csak abban az esetben tudják kihasználni, ha a gazdaság többi területén dolgozó vállalkozásokhoz hasonlóan számíthatnak egy olyan környezetre, ami lehetővé teszi számukra az alkalmazkodást, a rugalmasságot és a reaktivitást. A mezőgazdaságban is általános az a vélemény, hogy az innováció elengedhetetlen a talpon maradáshoz és a fejlődéshez, ám sok esetben – különösen a növényi biotechnológia területén – rendszeresen fölmerül akadályozó tényezőként az elővigyázatosság elve, amit a francia alkotmányban is rögzítettek. Ebben a környezetben kell a mezőgazdasági innovációnak három fő kihívásra választ adni: sikeres kutatás-fejlesztés, kockázatkezelés, támogató jogszabályi környezet és a versenytorzító hatások kiküszöbölése.

Az innováció fogalma nem föltétlenül ugyanazt takarja a francia agrártársadalom minden szegmensében, így ettől is függ, hogy az adott termelői csoport miként viszonyul az innovációt szabályozó, befolyásoló jogszabályokhoz, valamint milyen kapcsolatot ápol többek között a zöld civil szervezetekkel. Azzal általában mindenki egyetért, hogy az innováció elengedhetetlen a gazdaságok, mezőgazdasági vállalkozások versenyképességének megtartásához, ez megfogalmazódott a szántóföldi növénykultúrákat (gabona, kukorica, olaj- és fehérjenövények) termelők országos szervezetének (ORAMA) kongresszusán szervezett kerekasztal-beszélgetés során. A termelők viszont éreztették: számukra a jelenlegi szabályozás sokkal inkább fékező, kontraproduktív, mintsem támogató, a környezetvédelemmel, vízminőség-védelemmel kapcsolatos jogszabályi környezet pedig sok szempontból kifejezetten innováció-ellenes.

A Sofiprioteól vezérigazgató-helyettese kifejtette, az egyik legnagyobb probléma, hogy a kutatás-fejlesztés eredményeinek gyakorlati alkalmazása nagyon komoly akadályokba ütközik, ezt sok szempontból a jogszabályi környezet is akadályozza, néha olyan mértékben, hogy a francia kutatás által előállított tudományos eredményeket a gazdasági hasznosítás érdekében külföldre viszik. Kifejtette, az elővigyázatosság elvének dogmatikus alkalmazása a legtöbb érdemi innovációt képes ellehetetleníteni, mivel csak arra fókuszál, milyen esetleges kockázatok léphetnek föl, de nem mérlegel érdemben, azaz nem vizsgálja azt, milyen károkat okozhat a kérdéses innováció alkalmazásának elutasítása, milyen érvek szólnak más, alternatív megoldások alkalmazása mellett vagy ellene és nem is számszerűsíti mindezt.

Sajnálattal állapították meg a gazdák, hogy az [Anne Lauvergeon](#) (volt AREVA-elnök-vezérigazgató) szerint a kormány számára készített innovációs stratégiában (Innovaton 2030) nem említi tételesen a mezőgazdaságot, noha az ágazat export-teljesítménye alapján első helyre kellett volna tenni azt. Ami a 2013. októberében a köztársasági elnöknek átadott [Lauvergeon-jelentést](#) illeti, tény, hogy a mezőgazdaság tételesen ugyan nem, de közvetve határozottan szerepel, mégpedig a növényi fehérjék és a zöld vegyipar kapcsán, hiszen egyértelmű, hogy az ehhez szükséges biomasszát döntő mennyiségben a gazdátársadalom tudja megtermelni. Az anyag hét „ambíciót”, azaz olyan területet azonosított, ahol Franciaországnak stratégiai érdekei fűződnek a minél ambiciózusabb fejlesztésekhez, ezek:

- az energia tárolása,
- hulladék-újrahasznosítás (különös tekintettel a ritka fémekre),
- a tengeri erőforrások kiaknázása: fémek kitermelése a mélytengeri talapzatból, a tengervíz sótalanítása,
- **a növényi fehérjék és a zöld vegyipar,**

- személyre szabott gyógyítás (*médecine individualisée*),
- a hosszú emberi életet szolgáló innováció (*la silver économie, l'innovation au service de la longévité*),
- az informatikai adatállományok masszív valorizálása (*Big Data*)

A kormány már 2013. vége előtt meg akarta hirdetni erre a hét területre azt a pályázati fölhívást, ami lehetővé tenné az ezekhez kapcsolódó innovatív projektek támogatását, „első körben” 300 millió eurót fordítva erre. A Lauvergeon-jelentésben megfogalmazottak a szerzők szerint szorosan kapcsolódnak a gazdaságélénkítési minisztérium által készített [„34 pontos” újraperparosítási tervhez](#), azt kiegészítik, sőt bizonyos értelemben túl is mutatnak azon.

A kerekasztal-beszélgetésben részt vevő ipari képviselők (EDF, Lyonnaise des Eaux) arra hívták föl a figyelmet, hogy az elővigyázatosság elvének túlzott alkalmazása mellett a társadalom egyes csoportjainak ideológiai hozzáállása is hihetetlen károkat tud okozni, képes ellehetetleníteni egyébként elismerésre méltó kormányzati stratégiákat, programokat – erre kiváló példa a szélenergia hasznosítása és a szélerőművek létesítése körül folyó évtizedes parttalan vita, valamint az egyes konkrét projektek kapcsán tapasztalható civil jogi huzavona. A fiatal gazdák volt elnöke, Jean-Michel Schaeffer szerint a legnagyobb probléma elsősorban az, hogy a francia adminisztráció működése teljesen archaikus, az egyes tárcák közötti együttműködést nem lehet tetten érni, sőt sok esetben ez egy teljességgel áttekinthetetlen és önellentmondásokkal terhelt jogszabályi környezetben ölt testet. *A helyzet karikatúráját az a gazda fogalmazta meg, aki kifejtette, úgy várják el a gazdától, hogy minél több növényt termeljenek, hogy ötozni nem lehet, úgy kell minél több állatot, és főleg tehenet tartaniuk, hogy közben megtiltanák a teheneknek, hogy bélgázokat engedjenek a levegőbe, mivel ezek a szén-dioxidnál is veszélyesebb üvegházhatású gázok. Szerinte minden jogalkotói előírás, értelmezhetetlen és érthetetlen városlakói elvárás csak azt az egyet szolgálja, hogy a gazdatársadalmat hülyének nézzék és ellehetetlenítsék.*

Dominique REYNIÉ, a Scinces Po egyetemi tanára hozzászólásában úgy fogalmazott, a francia tudomány által az elmúlt évszázadokban elért eredmények csak azért jöhettek létre, mert készek voltak vállalni a kockázatot. Ha az elővigyázatosság elvét következetesen alkalmazva minden esetben nullára csökkentik a kockázatot – azaz gyakorlatilag megszűnik az érdemi innováció -, akkor ez nem eredmény, hanem csőd lesz, mert a legnagyobb veszély abban van, ha nem teszünk semmit. Ez igaz a biológiai és a biotechnológiai kutatásokra is, a mezőgazdaságban azok az országok lesznek a jövőben világviszonylatban is vezető hatalmak, akik ezeken a területeken a legjobbak lesznek – így pl. India, Brazília, Kína vagy az USA. Az, hogy a helyzet Franciaországban odáig fajult – sarkítva -, hogy a gyerekek nincsenek tisztában azzal, hogy a panirozott halat nem lehet a patakából kifogni, nagyon nagy szerepe van annak, hogy a társadalom döntő része elvesztette minden kapcsolatát a mezőgazdasággal, így azzal sincs tisztában, mekkora tétje van saját létezése, jóléte szempontjából a mezőgazdaságnak. Ezért a szakma számára az egyik legfontosabb föladat az kell legyen, hogy ezt a kapcsolatrendszert újraépítsék.

A francia alkotmányban – Jacques Chirac korábbi köztársasági elnök kezdeményezésére - is megfogalmazott, és nagyon sokak által az ország gazdasági fejlődése egyik kerékkötőjének tartott, rendszerint eltúlzottan alkalmazott „elővigyázatosság elvének” ([principe de précaution](#)) lényege hétköznapi nyelven annyit tesz, hogy „ha bármilyen kétség is fölmerül, jobb tiltani, mint vállalni a kockázatot...” – az elv a „normál törvények” közé 1995-ben került be az úgynevezett [Barnier-törvénnyel](#) (a betérjesztő [Michel Barnier](#), a [Balladur-kormány](#) környezetvédelmi minisztere után). Az [Alkotmányba](#) 2005-ben illesztették, amikor a [Kongresszus](#) a környezetvédelmi chartát ([Charte de l'environnement](#)) ebbe belefoglalta.

Somogyi Norbert, Párizs